

Тұтынушылық несиелеу нарығына шолу

ҚАЗАҚСТАН
ҚАРЖЫГЕРЛЕР
ҚАУЫМДАСТЫҒЫ

АССОЦИАЦИЯ
ФИНАНСИСТОВ
КАЗАХСТАНА

қыркүйек 2021

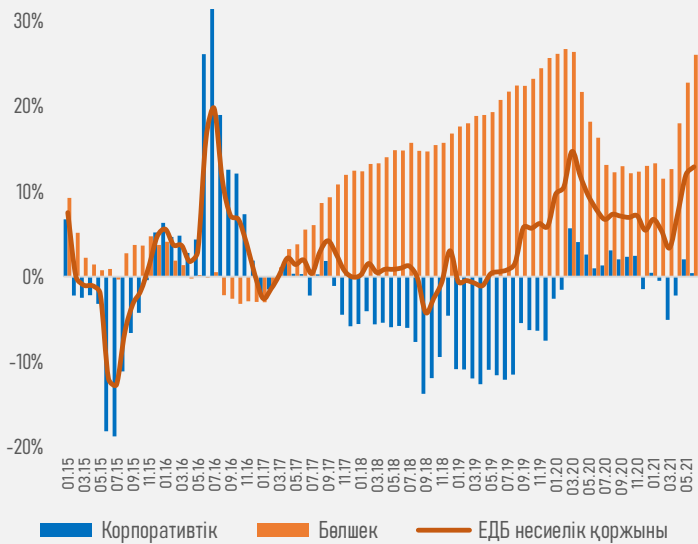
Негізгі тенденциялар

- Соңғы бірнеше жылда ЕДБ несие қоржыны негізінен бөлшек сегмент есебінен өсіп келеді, оның үлесіне банктердің несие қоржынының 50% - дан астамы тиесілі. Өз кезегінде, 2020 жылғы пандемиядан басқа, жиынтық көлемі жыл сайын 15-35%-ға ұлғайған тұтынушылық кепілсіз қарыздар бөлшек несие берудің өсуінің негізгі факторына айналды. 2019 жылдан бастап ЕДБ бөлшек портфелінің өсуіне ипотека да ықпал ете бастады.
- Тұтынушылық несие берудің белсенді өсуін мынадай факторлармен түсіндіруге болады:
 - ✓ моделін дамыту және тәуекелді жақсырақ болжау мүмкіндігі, сондай-ақ өнімнің жоғары маржиналдылығы;
 - ✓ бөлшек өнімдерді, оның ішінде карталар арқылы жылжыту арналарының дамуы;
 - ✓ қаржылық экожүйелерді, онлайн-алаңдарды және E-finance сегментін дамытуды;
 - ✓ несиелердің қолжетімділігі, жылдамдығы мен ыңғайлылығы, бөліп-бөліп сатып алудың танымалдылығы.

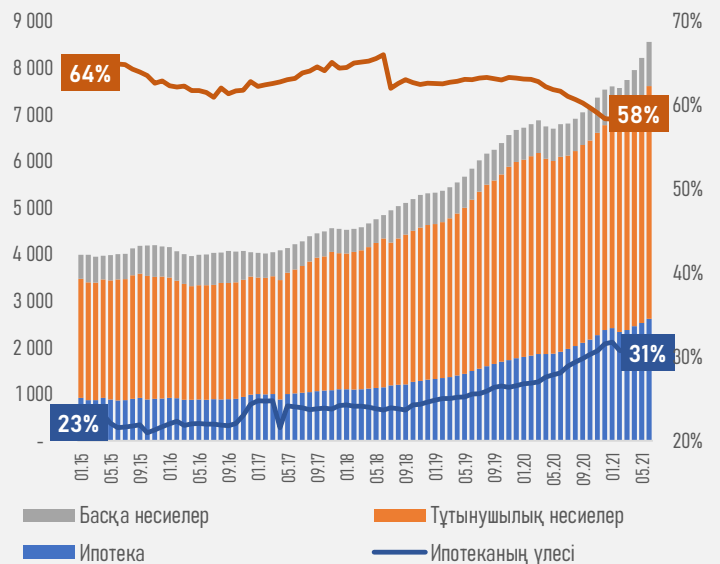
- Кепілсіз қарыздардың үлесі (ЕДБ тұтынушылық несиелерінің 80%), оларды беру көлемі де өсуде. Егер 2015 жылы бұл көрсеткіш айына 100-120 млрд теңгеге жетсе, ағымдағы жылдың наурыз айынан бастап кепілсіз қарыздарды берудің ай сайынғы көлемі 450-550 млрд теңгені құрайды.
- 2020 жылдың екінші тоқсанында, бірінші локдаун жарияланғаннан кейін, халықтың бір бөлігінің табысы күрт төмендеді, бұл тұтыну деңгейіне де, банктердің тәуекел-тәбетіне де әсер етті. 2020 жылдың бірінші тоқсанымен (ҚР ҰБ) салыстырғанда кепілсіз тұтынушылық қарыздардың көлемі де тиісінше 35,3% — ға төмендеді.
- 2020 жылдың екінші жартыжылдығында кепілсіз тұтынушылық қарыздарды беру көлемі 2019 жылдың деңгейіне дейін қалпына келді. Пайыздық мөлшерлемелердің төмендеуі, сондай-ақ нарықтың жекелеген қатысушыларының маркетингтік акциялар өткізуі тұтынушылық несие беру нарығын қалпына келтіруге қосымша ынталандырулар болды.

Нарықтың өсу динамикасы

ЕДБ несиелік қоржынының өсу қарқыны, м/ж

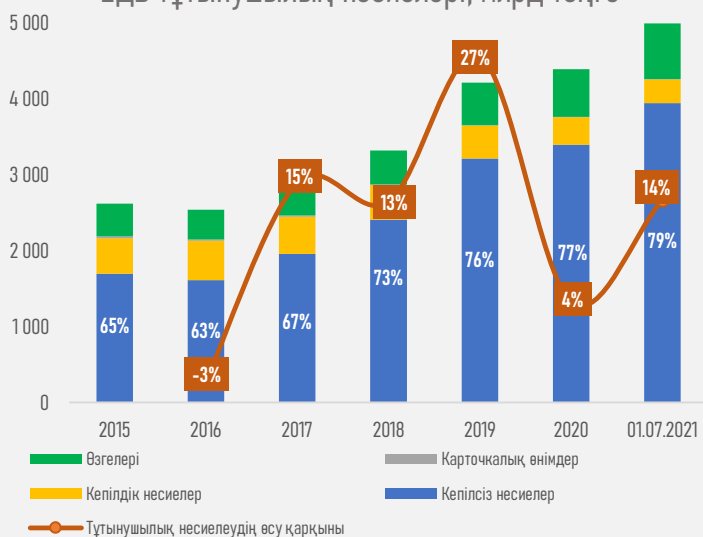

ЕДБ бөлшек несие қоржынының құрылымы

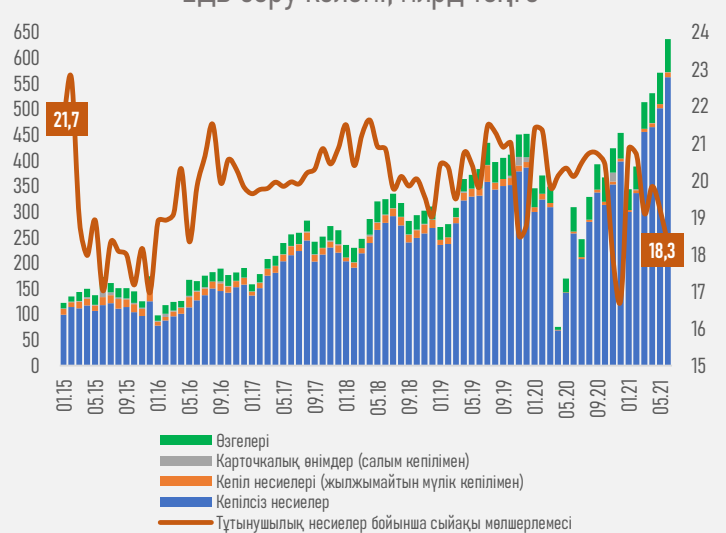

ЕДБ тұтынушылық несиелерін берудің құрылымы мен көлемі

ЕДБ тұтынушылық несиелері, млрд теңге

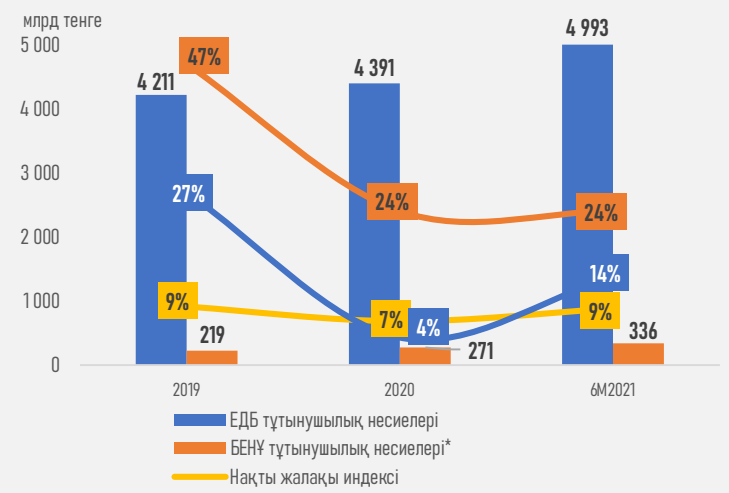

ЕДБ беру көлемі, млрд теңге

ЕДБ тұтынушыларының және банктік емес несиелік ұйымдардың құрылымы

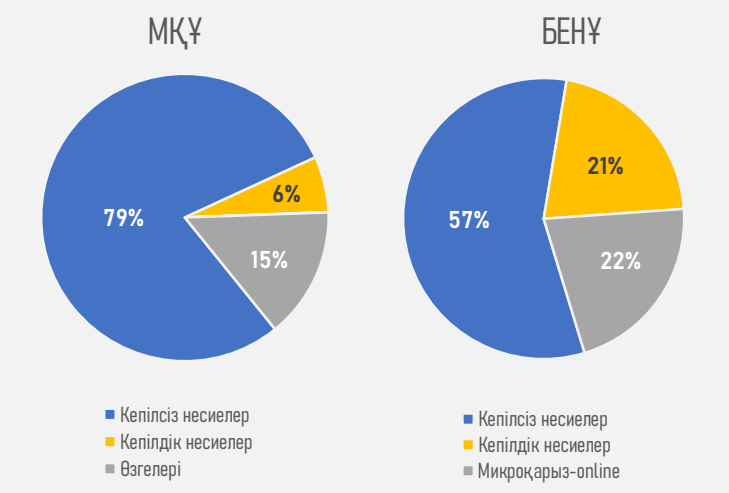
Тұтынушылық несиелеудің және нақты жалақының өсуі

Деректер көзі: ҚР ҰБ, БКБ

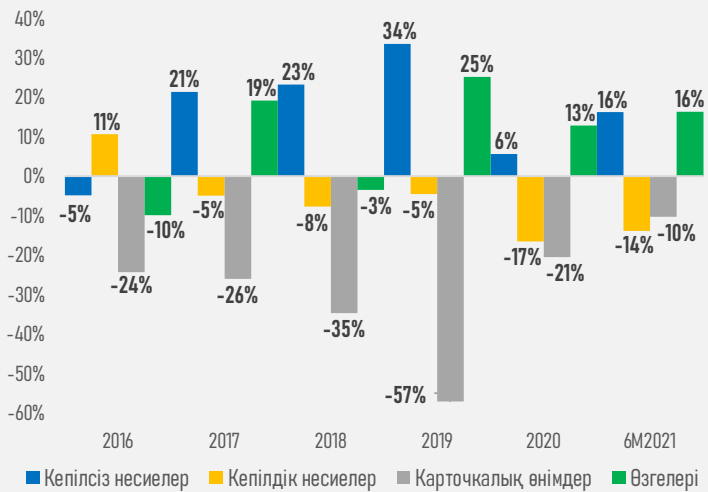
* КЕҰ-осында және одан әрі — несиетік серіктестік, МҚҰ, ломбардтар, онлайн

01.07.21 ж. тұтынуш. несиелік портфелінің құрылымы, %

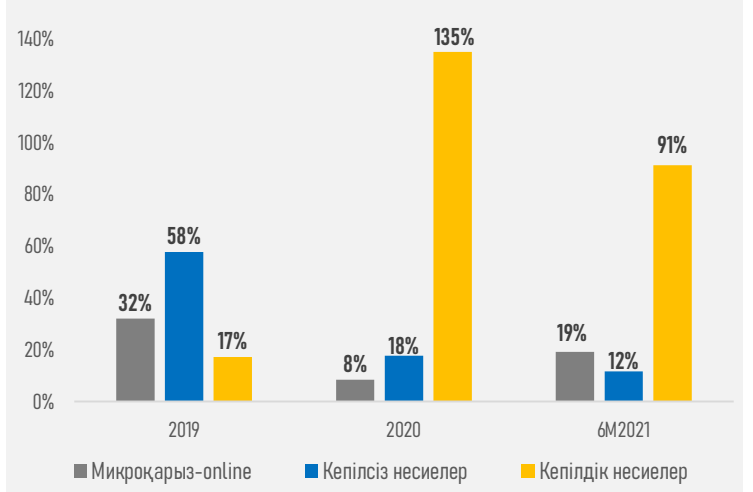

ЕДБ-нің және банктік емес несиелік ұйымдардың тұтынушылық несиелеуінің өсу қарқыны

ЕДБ тұтынушылық несиелеу өнімдерінің өсу қарқыны, %

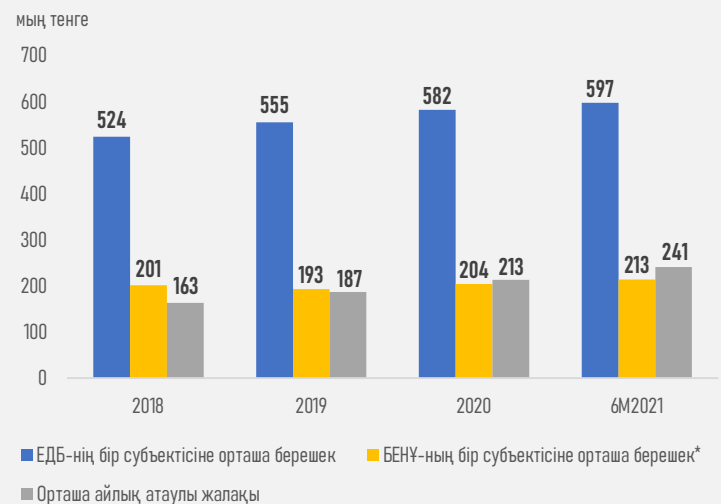

КЕҰ тұтынушылық несиелік беру өнімдерінің өсу қарқыны*, %

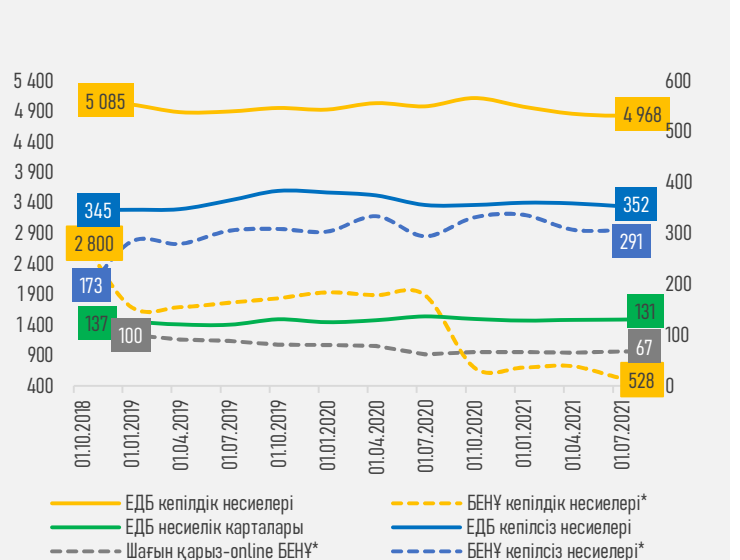
Тұтынушылық несиелік бойынша орташа берешекке қарағанда халықтың табыс деңгейі

Орташа несиелік жүктеме бойынша жалақы ЕДБ және КЕҰ тұтынушылық несиелері бойынша*

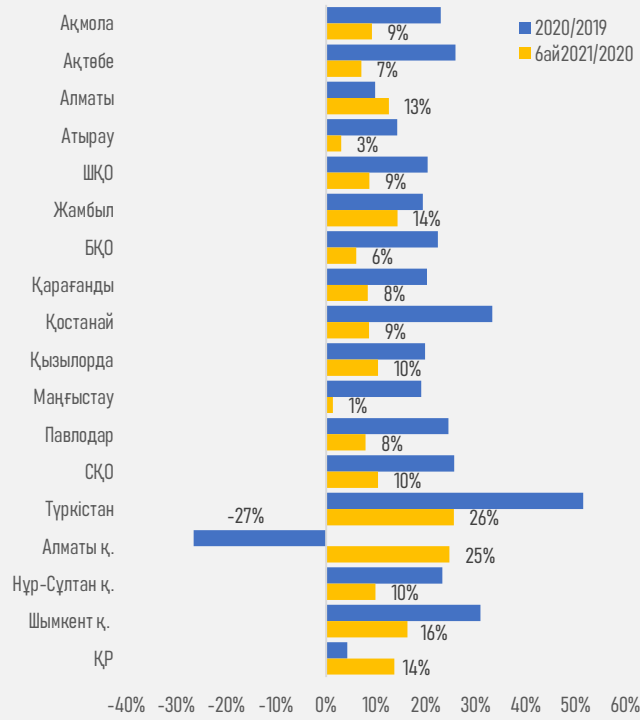
Деректер көзі: БКБ

Тұтынушылық несиенің орташа сомасы, мың теңге

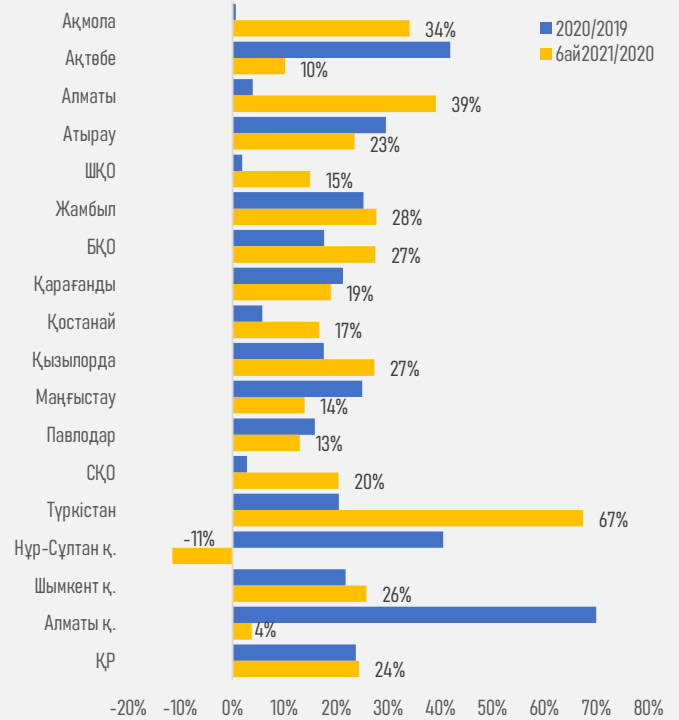

© Қазақстан қаржыгерлер қауымдастығы, 2021

Өңірлерде ЕДБ тұтынушылық несиелеудің өсуі, %

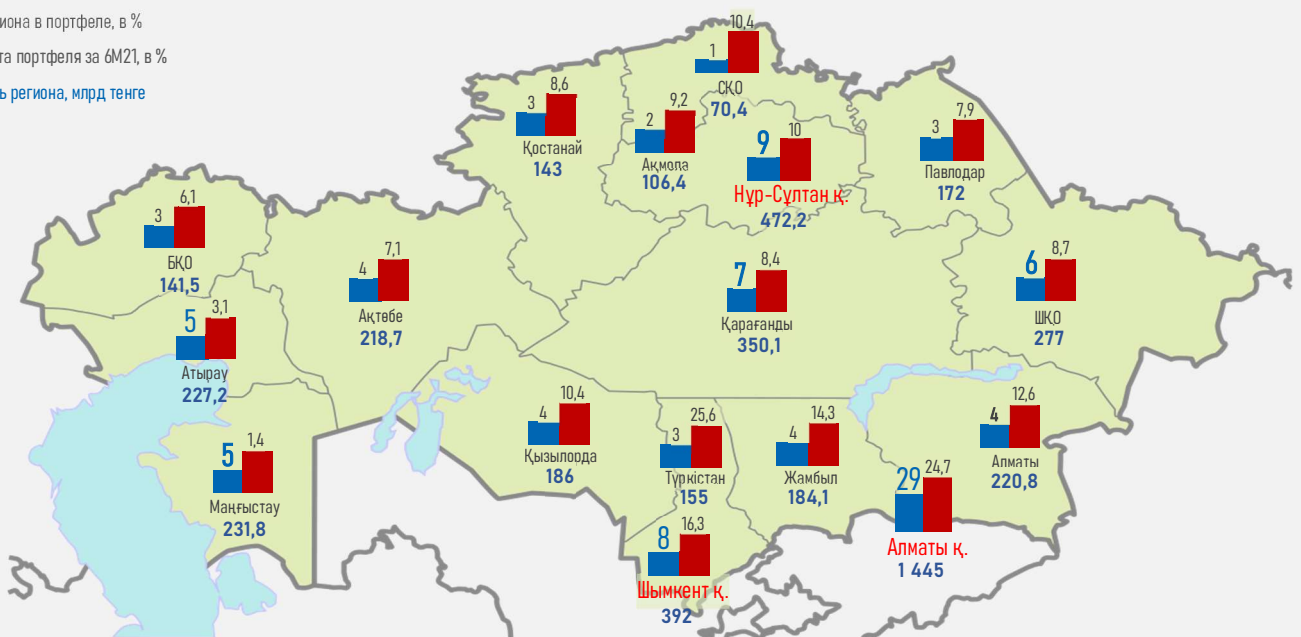

Өңірлерде КЕҰ тұтынушылық несиелеудің өсуі, %

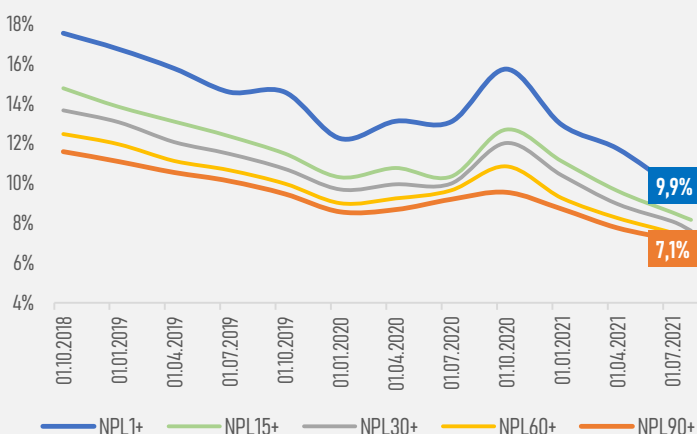

Өңірлердегі тұтынушылық несиелер 01.07.2021

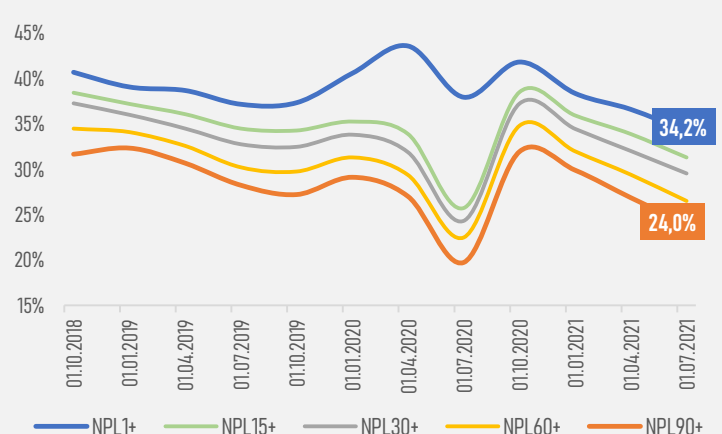
■ Доля региона в портфеле, в %
 ■ Темп роста портфеля за 6М21, в %
 ■ Портфель региона, млрд тенге

ЕДБ тұтынуш. несиелері бойынша мерзімін кешіктіру, %

НКО тұтынуш. несиелері бойынша мерзімін кешіктіру*, %

Резюме

Екінші деңгейдегі банктерден басқа тұтынушылық несиелерді беруді жиынтық үлесі тұтынушылық несие беру нарығының 5-6% -ын құрайтын банктік емес несиегерлік ұйымдар (несиегерлік серіктестіктер, МҚҰ, ломбардтар, онлайн) жүзеге асырады. Бұл ретте осы сектордағы несиелеудің өсу қарқыны жылына 25-45%-ға жетеді, бұл банктік тұтынушылық несиелеуден 1,5 және одан да көп есе жоғары.

Тұтынушылық несиелер портфельдерінің құрылымы әртүрлі шоғырлануға ие: ЕДБ кепілсіз қарыздарына тұтынушылық несиелер портфельінің 80% - ы, ал банктік емес несиегерлік ұйымдарда - 57% - ы тиесілі.

Бұл ретте кепіл тұтынушылық портфельдердің әртүрлі бағыттағы өсу серпінін атап өту қажет: ЕДБ — де 2018 жылға қарағанда 30% - ға, 455-тен 312 млрд теңгеге дейін (өтеу және есептен шығару) қысқаруда, ал банктік емес несиелік ұйымдарда - 5,3 есе, 13,6-дан 71,5 млрд теңгеге дейін өсім бар.

ЕДБ тұтынушылық несиелеудің өзге де өнімдерінің арасында жыл сайын төмендеуі байқалатын карточкалық өнімдер талап етілмеген күйінде қалды. 2015 жылдан бастап карточкалардың несиелік қоржыны 24-тен 3 млрд теңгеге дейін қысқарды.

ЕДБ мен банктік емес несиелік ұйымдардың кепілсіз тұтынушылық несиелерінің орташа сомасы 290-350 мың теңгені құрайды. 2018 жылмен салыстырғанда кепілсіз несиенің орташа сомасының банктік емес несиегерлік ұйымдарда 70% — ға, банктерде 2% - ға ұлғаюы байқалады.

Тұтынушылық несие елдің ірі қалалары – Алматы (29%), Нұр-Сұлтан (9%) және Шымкентте (8%) шоғырланған. 2020 жылғы пандемия кезеңінде Алматыда несиелеудің төмендеуі негізінен тұтынушылық қарыздарға әсер етті. Қолданыстағы несиелерді өтеу, сондай-ақ проблемалық берешекті есептен шығару Алматының өңірлік тұтынушылық несиелер портфельіндегі үлесін 11% - ға азайтты.

Елдің оңтүстік өңірлері — Алматы, Түркістан, Қызылорда және Жамбыл облыстарының тұрғындары арасында тұтынушылық мақсаттарға арналған несиелер үлкен танымалдыққа ие, бұл туралы несиелеудің екі таңбалы өсу қарқыны куәландырады.

Кепілсіз тұтынушылық қарыздардың ерекшелігі (қысқа мерзімділік және жоғары айналымдылық) несиегерлік тәуекелдердің орташа шоғырлануын айқындайды. БКБ деректері бойынша ЕДБ тұтынушылық несиелеріндегі prl90+ қарыздарының деңгейі төмендеп, ағымдағы жылдың бірінші жартыжылдығының қорытындысы бойынша 7,1% деңгейіне жетті. Бұл ретте банктік емес несиелік ұйымдар портфельінің сапасы едәуір төмен, prl90+ үлесіне портфельдің 24% - ы тиесілі.

Несиелердің бір бөлігін кейінге қалдыру мен қайта құрылымдаудың арқасында 2020 жылы 90 күннен астам мерзімі өткен берешектің айтарлықтай өсуі байқалмады.

Соңғы бірнеше жыл ішінде тұтынушылық несиелеуді кеңейту елдегі тұтынушылық өсуінің негізгі факторларының бірі болып табылады. Бір жағынан, сұраныс арқылы тұтынушылық несиелер елдегі экономикалық өсуді ынталандырады, екінші жағынан, қолдағы кірістердің өсуі болмаған жағдайда халыққа несие берудің едәуір өсуі жүйелік тәуекелдердің пайда болуына әкелуі мүмкін.